

Якобчук Ю.

Науковий керівник – доц. Дрезницький Ю. Р.

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНА-ЄС 2015-2018 РР.

З моменту здобуття Україною незалежності 1991 р., Україна та ЄС активно розвивають свої взаємовідносини в політичному, економічному, торговельному, енергетичному, науковому й технологічному, секторі охорони довкілля сферах тощо.

На сьогодні Європейський союз – найважливіше джерело інвестицій, що приносять в економіку не лише фінансові ресурси, а й міжнародний досвід корпоративного управління, спонукають компанії до впровадження міжнародних стандартів якості, обліку тощо. Нині ЄС є найбільшим торговельним партнером України, на який припадає майже третина загального національного зовнішньо-економічного товарообігу. Укладання угод про вільну торгівлю та повна її реалізація з Україною засвідчує незворотність європейського вектору розвитку держави та вибір європейської моделі економічного розвитку.

Правовою основою відносин між Україною та Європейським Союзом є Угода про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 р., яка започаткувала співробітництво із широкого кола політичних, торговельно-економічних, і гуманітарних питань. Що ж стосується торговельно-економічного співробітництва, воно активно розпочинається з 2015 року. [7]

2016 р. став першим роком дії зони вільної торгівлі між Україною та Європейським союзом. Для України економічне співробітництво з ЄС – шанс для перспективного розвитку, угода про асоціацію передбачає економічну інтеграцію та програму реформ, які мають допомогти Україні покращити економіку, вирішити проблеми, які є в країні, а також надати нашій країні можливість стати європейською країною і вийти на найбільший ринок світу, створення зони вільної торгівлі стосується, насамперед, експортерів української продукції, згодом це стосуватиметься тих, хто продає продукцію на внутрішньому ринку. [1]

Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС пройшло тривалий період становлення. Торговельна інтеграція країни надає нові можливості розвитку національної економіки.

Метою дослідження є торговельно-економічна співпраця України-ЄС, її становлення та перспективи розвитку.

Дослідження потенціалу торговельно-економічних відносин України та ЄС і аналізу проблем, що стримують їх поступальний розвиток певною мірою відображені у роботах І. Бураковського, В. Гейца, Н. Краснової, В. Новицького, К. Парасій, Ф. Шевченка, О. Шниркова та інших. Європейський Союз вони вважають перспективним для нарощування інтенсивності торговельно-економічних відносин між Україною-ЄС.

З 1991-2014, основним торговельним вектором України, були країни СНД, та Росія. З постсоціалістичними країнами було підписано велику кількість угод про економічну співпрацю. Найбільший експорт всіх товарів Україна відправляла у Росію, імпорт в Україну, також був найбільший з РФ. У 2014 році Україна, активно змінює вектор зовнішньої політики на країни ЄС, з цього періоду починає розривати торговельно-економічну співпрацю з Росією, та починає вихід із СНД. [2]

Основними причинами, чому Україна підписала ЗВТ з Європейським союзом, та активно впроваджує торговельну співпрацю: 2014-2016 рр. – це роки глибокої кризи, коли впала економіка, плюс були втрачені території, які мали значний експортний потенціал, перш за все, в металургії – це основні внутрішні чинники, що стосується зовнішніх факторів, 2014-2016 рр. – це роки уповільнення економічної динаміки в усьому світі, тому впав попит на більшість товарів, в тому числі, і на ті, які довгий час характеризували експортну складову українського експорту. [3]

З кожним роком збільшується та посилюється торговельна співпраця між Україною та Європейським союзом, дані зміни можна побачити в таблиці 1. Насамперед збільшується експорт українських товарів до європейських країн, завдяки цьому державний бюджет поповнюється коштами.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Після підписання угоди про зону вільної торгівлі було скасування ввізного мита для більш ніж 97% усіх товарів, що експортуються з України до ЄС, включаючи сільськогосподарські товари. Тільки для 3% експорту (деякі сільськогосподарські товари) ввізні мита не були повністю скасовані. Навіть для цих товарів певна частина експорту в межах тарифних квот здійснюється на безмитній основі. [2]

Основними експортними товарами до ЄС протягом 2015-2016 рр. були:

- недорогоцінні метали;
- продукти рослинного походження;
- мінеральні продукти;
- жири та олії рослинного та тваринного походження;
- деревина та вироби з деревини тощо. [6]

Протягом 2016 р., головними торговельними партнерами були: Німеччина (6 554,7 млн дол.), Польща (5 251,4 млн дол.), Італія (3 473, 1 млн дол.), Франція (2 191,7 млн дол.), Великобританія (2 024, 6 млн дол.), Угорщина (2 019 млн дол.), Нідерланди (1 786,3 млн дол.), Іспанія (1 574,7 млн дол.), Чехія (1326 млн дол.), Румунія (1 167,3 млн дол.).[1]

Український експорт багато в чому базується і на імпорті. Ми можемо говорити про те, що ми виплавляємо багато металу, але значна частина цього металу споживає імпортовані енергоресурси – вугілля, газ. Також ми можемо говорити про те, що ми екпортуємо багато аграрної продукції, але не варто забувати, що ми імпортуємо багато добрив, хімічної промисловості, яка використовується в аграрному секторі. Потрібно пам'ятати про те, що наша зовнішня торгівля – це єдине ціле, і не можна відривати одне від іншого.

Таблиця 1

Зовнішня торгівля товарами та послугами України з ЄС у 2016 р.

	2016	2015	2016/2015 млн дол США	%
ЗТО всього по Україні	90 547,5	89 231,3	1 316,2	101,5
ЗТО з ЄС	35 923,2	33 243,1	2 680,1	108,1
Питома вага в загальному обсязі	39,67%	37,25%		
Експорт всього з України	45 994,2	46 647,9	-653,7	98,6
Експорт до ЄС	16 448,5	15 287,1	1 161,4	107,6
Питома вага в загальному обсязі	35,76%	32,7%		
Імпорт всього до України	44 553,3	42 583,4	1 969,9	104,6
Імпорт із ЄС	19 474,6	17 956,1	1 518,9	108,5
Питома вага в загальному обсязі	43,71%	42,2%		
Сальдо всього по Україні	+1 440,9	+4 064,5	-2 623,6	
Сальдо з ЄС	-3 026,1	-2 668,9	-357,2	

Джерело: Державна служба статистики України

Україна також знизилася тарифні ставки на імпорт з ЄС. Це призвело до збільшення імпорту з ЄС, що забезпечило більш широкий вибір для споживачів та зниження цін.

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Виробники в Україні отримали доступ до широкого спектру більш дешевих промислових товарів, комплектуючих та обладнання. Крім того, кращі стандарти охорони здоров'я та безпечності продукції стали вигідними для українських споживачів, оскільки для них буде гарантована якість товарів, що продаються, а також більша безпечність для всіх.

Таблиця 2

Торгівля товарами та послугами України та ЄС в січні-вересні 2018 р.

	Січень-Вересень 2017 р.(млн. дол. США)	Січень-вересень 2018 р. (млн. дол. США)	Зміни, січень-вересень 2018/2017	
			млн. дол. США	%
ЗТО з ЄС	31 174,4	35 752,9	4 578,5	114,7
Експорт до ЄС	14 466,8	16 717,1	2 250,3	115,6
Імпорт з ЄС	16 707,6	19 035,8	2 328,2	113,9
Сальдо з ЄС	-2 240,8	-2 318,7	-77,9	103,5

Джерело: Державна статистика України

За даними Держстату України за 9 місяців (січень-вересень) 2018 року Європейський Союз залишається ключовим торговельним партнером України з питомою вагою торгівлі товарами та послугами 41,2% від загального обсягу торгівлі України.

За підсумками 2018 року Україна закрила 10 квот на безмитний експорт продукції до ЄС, а саме на мед, крупи та борошно, солод та пшеничну клейковину, оброблений крохмаль, оброблені помідори, виноградний та яблучний соки, вершкове масло та молочні пасти, а також основну квоту на м'ясо птиці і зернові – пшеницю та кукурудзу. Також майже використані квоти на крохмаль (99%) та часник (98%), хоча у попередні роки ці квоти не вибиралися. [5]

До основних товарних категорій українського експорту в ЄС належать:

- чорні метали (19,5% у експорті до ЄС);
- електричні машини і устаткування (12,2%);
- руди, шлаки та зола (9,3%);
- зернові культури (8,8%);
- насіння та плоди олійних рослин (5,5%);
- деревина і вироби з деревини (5,5%);
- жири та олії тваринного або рослинного походження (5,3%). [3]

У імпорті з ЄС до України домінують такі товарні категорії:

- котли, машини, апарати і механічні пристрої (14,4% у імпорті з ЄС);
- енергетичні матеріали; нафта та продукти її перегонки (13,2%);
- наземні транспортні засоби (9,3%);
- електричні машини і устаткування (7,9%);
- полімерні матеріали, пластмаси (6,2%);
- фармацевтична продукція (6%);
- інші продукти хімічної промисловості (4%). [4]

Найбільшими торговельними партнерами України серед країн ЄС у січні-вересні 2018 р. були: Польща, Італія, Німеччина, Нідерланди, Угорщина, Іспанія, Чехія, Франція.

Не зважаючи на високі показники, активну торгівлю Україна веде далеко не з усіма країнами ЄС. Основна частина імпорту йде до Польщі та Італії – 15,5% і 14,1% відповідно. Третє місце посідає Німеччина, куди ми експортуємо 10% продукції, наступні Нідерланди – 9,6%, а також Угорщина та Іспанія – 7,6% і 7,2%. [5]

В Польщу Україна експортує в основному зернові культури, насіння і плоди маслянистих рослин, жири та олії рослинного або тваринного походження, залишки і відходи харчової промисловості, руди, шлаки та золу, мінеральне паливо, чорні метали, електричні машини і деревину.

Набір товарів, які Україна експортує до Німеччини, майже такий самий, але туди відправляється також багато одягу, текстильних речей, а також виробів з деревини і чорних металів. Структурно – це, переважно, аграрна продукція. Мабуть, європейський ринок сьогодні один з найбільших і платоспроможних, йому потрібно ще більше української аграрної продукції, чим і користуються наші виробники. [9]

Український уряд налаштований досить оптимістично та заявляє, що в майбутньому частка українського експорту тільки збільшуватиметься. Так, за офіційними даними, в минулому році наша країна мала 159 торгових партнерів. Що стосується експорту в ЄС, то надалі він буде тільки збільшуватися.

У майбутньому перед Україною постають такі невідкладні завдання: визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності економіки України; здійснення заходів щодо забезпечення доступу українських товарів та послуг на ринок ЄС; досягнення домовленостей з ЄС щодо збільшення обсягів квот на поставки української сталеливарної продукції на ринок ЄС; створення в Україні систем моніторингу якості продукції (насамперед сільськогосподарської) відповідно до норм ЄС; приведення систем стандартизації та підтвердження її відповідно до стандартів, норм і правил ЄС; розширення галузевого співробітництва між Україною та ЄС – енергетичного, транспортного, космічного, науки та освіти, у сферах екології; активізація інтеграції інфраструктурних мереж, зокрема шляхом реалізації проектів загальноєвропейського значення; розвиток транскордонного співробітництва з розширення ЄС на основі єдиного фінансового інструменту та досягнення домовленостей щодо визначення нових форм технічної допомоги.

Для досягнення поставлених завдань у сфері поглиблення торгово-економічного співробітництва України з країнами Європейського Союзу необхідно активізувати переговорні процеси з укладання угод про вільну торгівлю між Україною та низкою держав світу, здійснити крокову роботу щодо опрацювання проектів угод про вільну торгівлю, проведення відповідних консультацій і переговорів.

Нові чинники впливу, що діятимуть у просторі зони вільної торгівлі, передбачають організацію розробки дострокової концепції спеціалізації господарства України у міжнародному розподілі праці з урахуванням тенденцій та прогнозованої динаміки балансу зовнішньої торгівлі України (за галузями, країнами, окремими товарними групами), а також дострокових сценаріїв оптимізації зовнішньої торгівлі. Доцільним визначити галузі, де вітчизняний виробник здатний отримати додаткові довгострокові переваги від розширення ринків збуту, або навпаки може виявитися неконкурентоспроможним взагалі.

Європейський Союз надає можливість стимулювання економічного розвитку України через експорт українських товарів і послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. – Режим доступу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-trade>.
2. Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>.
3. Зона вільної торгівлі з ЄС: підсумки 2018 року. – Режим доступу: http://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/zona_vilnoi_torgivli_z_es_pidsumki_2018_roku.
4. Парасій К. Україна на ринку ЄС: тенденції та перспективи / К. Парасій // Сучасна торгівля. – 2005. № 1. – С. 10-18.
5. Шевченко Ф. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС / Ф. Шевченко // Економічний вісник. – 2005. № 1. – С. 12-19.
6. Шнирков О. Політика Європейського Союзу у сфері міжнародної торгівлі: особливості сучасного етапу / О. Шнирков // Економічний часопис – XXI. – 2009. № 5. С. 28-31.
7. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / В.М. Гейц, А.І. Даниленко, М.Г. Жулинський, Ю.А. Левенець, Е.М. Лібанова, О.С. Онищенко; за заг. ред. В.М. Гейця. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. 232 с.
8. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник / В.Є. Новицький. К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
9. Бураковський І.В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України /